

Frivillig PSA kontroll med prostataundersökning på Medimar

OBS! Är du symptomfri, inte oroad för prostatacancer och vet att prostatacancer inte förekommer i släkten behöver du inte medverka i frivillig PSA-kontroll.

Du bör ta beslut om vill du göra en PSA kontroll på basen av informationen nedan. Det är viktigt att du läser igenom hela dokumentet.

Villkoret för att utföra provtagningen är att tillhöra rätt åldersintervall samt att genomgå tillhörande läkarundersökning där prostatakörteln undersöks. En läkare undersöker prostatakörteln med ett finger i ändtarmen. Undersökningarna kan upplevas som obehagliga, men är vanligen inte smärtsamma. PSA-provsvär ges av läkaren vid läkarundersökningen.

Allmän information om PSA och prostatacancer:

PSA provtagning rekommenderas inte vid:

- Hög ålder, förväntad kvarstående livstid 10-15 år
 - Allvarliga sjukdomar som kan förkorta livet
 - Anorektala sjukdomar som försvårar prostatadiagnostik
 - Neurologiska sjukdomar som påverkar nedre urinvägarnas funktion (stor risk för allvarliga biverkningar efter behandling för prostatacancer)
- Det nuvarande vetenskapliga läget påvisar ingen fördel av att låta undersöka alla män, dvs **screening rekommenderas inte.**
- Det finns inte för närvarande några andra prover som skulle klart överträffa säkerheten eller kostnadseffektiviteten jämfört med kombinationen av PSA-provtagning, manuell prostataundersökning samt urologbedömning med ultraljud och magnetkameraundersökning, därför rekommenderas detta förfarande.

- Nackdelen med PSA-screening är att många män diagnostiseras med prostatacancer och får behandling trots att canceren aldrig skulle ha utvecklats till en allvarlig sjukdom. Det är betydligt fler män som behandlas i onödan efter ett PSA-prov, än som botas från en livshotande cancer. Behandlingen ger ofta bestående biverkningar (impotens, urinläckage samt ändtarmsbesvär).
- Det som talar för regelbunden PSA-provtagning är om mannen har flera släktingar som drabbats av prostatacancer, eftersom risken då är större att man själv kan få sjukdomen.
- De flesta som insjuknar i prostatacancer är över 70 år och sjukdomen är sällsynt före 50 års ålder.
- Män som har någon annan sjukdom som kan bli allvarlig inom de närmaste åren har liten nytta av PSA-prov eftersom det vanligen tar mer än 10 år för en prostatacancer att utvecklas till en allvarlig sjukdom.
- Trots att prostatacancer är en allvarlig sjukdom, är de flesta härdar av cancerceller i prostatakörteln små och beskedliga. De växer så långsamt att mannen hinner dö av någonting annat innan det blir en stor cancertumör i prostatakörteln. Många män dör *med* prostatacancer än *av* prostatacancer.
- Om 1 000 män i åldern 50–70 år inte tar PSA-prov kommer 9 män att dö av prostatacancer inom 14 år. Om dessa män i stället tar PSA-prov regelbundet kommer 5 män att dö av prostatacancer inom 14 år. PSA-prov kan också leda till att 50 av 1000 män får en prostatacancerdiagnos och kanske även behandling, trots att de aldrig skulle ha utvecklat en allvarlig prostatacancer.
- De allra flesta män har låga halter av PSA i blodet, värdet ökar dock med åldern. Män med låga PSA-värden har mycket liten risk för behandlingskrävande prostatacancer. Om man har ett lågt PSA-värde kan det vara lämpligt att upprepa PSA-provet efter 2–6 år, beroende på hur lågt värdet var.
- Ca en fjärdedel måttligt förhöjda PSA-svar har vävnadsprov som visar cancer. Många av de cancerhärdar som upptäcks är små och skulle aldrig ha lett till någon sjukdom. Om man hittar en mer allvarlig cancer efter ett PSA-prov, brukar den upptäckas 5–15 år innan den skulle ha gett symtom.
- Var tionde medelålders man har förhöjt PSA-värde. Vid upprepad provtagning under många år kommer var fjärde man att ha ett förhöjt PSA-värde.

De flesta som har ett måttligt förhöjt PSA-värde har alltså inte prostatacancer. Orsaken till PSA-ökningen är vanligen en godartad prostataförstoring. Det är dock svårt att vara helt säker på att det inte finns någon prostatacancer hos en man med förhöjt PSA-värde. För män med förhöjda PSAvärden kan osäkerheten om man har cancer eller inte vara stressande.

Om ditt PSA värde är förhöjt:

- Urinvägsinfektion ska först uteslutas
- Om du inte har urinvägsinfektion får du träffa en urolog som utför vidare undersökning på dig. I många fall tar man om PSA-provet efter 4 veckor för att se om det normaliserats.

Behandling av tidig prostatacancer

Mer än en tredjedel av de män som diagnostiseras med prostatacancer efter PSA-prov har en liten cancer som ser beskedlig ut i mikroskop. Då brukar man följa utvecklingen med regelbundna kontroller i stället för att behandla direkt.

Prostatacancer som upptäcks efter ett PSA-prov eller manuell prostataundersökning kan vanligen botas med antingen operation eller strålbehandling. Båda dessa behandlingar leder oftast till försämrad erektionsförmåga. Strålbehandlingen ger ibland ändtarmsbesvär och kan göra att man får behov att kissa oftare. Operationen kan ibland medföra besvärande urinläckage.

Källa:

Svenska Socialstyrelsens broschyr Om PSA-prov (SOSFS 2014-8-4).

Frivillig PSA kontroll på Medimar

Datum:

Ssk:

PSA

Namn: _____

Personnr: _____

Adress: _____

Telefonnummer: _____

Frågor:

1. Två eller flera släktingar med prostatacancer (bröder, far och bror, far och farbror, far och farfar, bror och morbror, bror och morfar) varav någon diagnostiserats prostatacancer före 75 års ålder).

Nej:

Ja: Kommentar: _____

2. Konstaterad ärftlig förekomst av bröstcancer eller äggstockscancer i släkten (flertalet fall samt genetiskt konstaterad ärftlig komponent)

Nej:

Ja: Kommentar: _____

3. Symptom på urinvägsinfektion senaste månaden (sveda, trängningar, låg buksmärta, feber)

Nej:

Ja: Kommentar: _____

Jag intygar att ovannämnda uppgifter är korrekta samt att jag tagit del av informationen.

Namn

_____/_____
Datum